

Sygn. akt **XXVII Ca 2519/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny-Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Ewa Cylc
Sędziowie:	SO Robert Zegadło (spr.) SR del. Miłosz Konieczny
Protokolant:	sekr. sądowy Agnieszka Gromek

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **W. K. i Z. K.**

przeciwko **(...) S.A. w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego (...) S.A. w W.

od wyroku Sądu Rejonowego dla (...)

z dnia 29 grudnia 2015 r., sygn. akt I C 2980/15

1. oddała apelację;

2. zasądza od (...) S.A. w W. na rzecz W. K. i Z. K. solidarnie kwotę 1 200 (tysiąc dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej.

Sędzia SR (del.) Miłosz Konieczny Sędzia SO Ewa Cylc Sędzia SO Robert Zegadło

Sygn. akt XXVII Ca 2519/16

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 20 lipca 2015 r. powodowie W. K. i Z. K., wniesli o zasądzenie solidarnie na ich rzecz od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. kwoty 7.919,14 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie solidarnie na ich rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. z siedzibą w W., wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie solidarnie od powodów na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 29 grudnia 2015 roku Sąd Rejonowy dla (...) w sprawie sygn. akt I C 2980/15 zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów W. K. i Z. K. kwotę 7.919,14 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 20 lipca 2015 roku do dnia zapłaty oraz zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów W. K. i Z. K. kwotę 1.613 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Podstawą wydania powyższego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia i rozważania dokonane przez Sąd Rejonowy:

W dniu 31 maja 2006 r. między W. K. i Z. K., a (...) S.A. z siedzibą w W. (poprzednio (...) Bank S.A. z siedzibą w W.) została zawarta umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF na kwotę 633.940,72 zł na okres 228 miesięcy, tj. od dnia 31 maja 2006 r. do dnia 25 maja 2025r. Według § 14 ust. 1 pkt 2 umowy do obowiązków kredytobiorcy należało między innymi ustanowienie prawnych zabezpieczeń kredytu oraz pokrycie wszystkich kosztów związanych z ustanowieniem, utrzymaniem, zwolnieniem i zmianą zabezpieczenia kredytu. W § 3 umowy kredytu zawarty został katalog możliwych sposobów prawnego zabezpieczenia kredytu, spośród których przy podpisywaniu umowy, poza hipoteką kaucyjną do kwoty 950.911,08 zł, przelewem na rzecz banku praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką, został zaznaczony sposób zabezpieczenia wskazany w ustępie 4 wskazanego zapisu umowy, tj. ubezpieczenie niskiego wkładu własnego kredytu w (...) S.A. i tym samym opłacenie składki ubezpieczeniowej za 36-miesięczny okres ubezpieczenia w wysokości 3,50% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym kredytobiorcy, a wkładem wniesionym faktycznie przez kredytobiorcę, tj. 4.141,39 zł. Zgodnie z § 3 ust. 4 jeśli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpiłaby całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, kredytobiorca zobowiązywał się do kontynuacji ubezpieczenia i tym samym opłacenia składki ubezpieczeniowej w wysokości 3,50% od kwoty niespłaconego brakującego wkładu własnego, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie mógł przekroczyć 108 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. Kredytobiorca upoważniał bank do pobrania środków na opłacenie składki z tytułu kontynuacji ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 6 umowy bez odrębnej dyspozycji. Integralną część umowy stanowił „Regulamin udzielania kredytu hipotecznego dla osób fizycznych - (...)”. Kredytobiorcy oświadczyli, że zapoznali się z tym dokumentem i uznali jego wiążący charakter.

W ramach (...) występowały dwie różne oferty: w złotych oraz w walutach obcych. Zgodnie z definicją zawartą w rozdziale II Regulaminu przez kredytobiorcę rozumieć należało osobę fizyczną lub osoby fizyczne, z którą/z którymi Bank zawarł umowę o kredyt. Prawne zabezpieczenie kredytu zostało określone jako prawna forma zabezpieczenia wiarytelności Banku z tytułu udzielonego kredytu, przyjmowana przez Bank zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami dotyczącymi prawnego zabezpieczenia wiarytelności Banku. Przez zdolność kredytową należało zaś rozumieć zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w umówionych terminach spłaty.

Zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 1-2 Regulaminu (...) uzależniał udzielenie kredytu od przedstawienia przez wnioskodawcę wymaganych informacji oraz dokumentów niezbędnych do dokonania oceny zdolności kredytowej, przedstawienia przez wnioskodawcę prawnego zabezpieczenia kredytu zaakceptowanego przez (...). Wnioskodawca przy zawieraniu umowy kredytu był zobowiązany do pokrycia kosztów m.in. opłat związanych z ubezpieczeniem. Zgodnie z treścią § 7 ust. 1 pkt. 1-3 Regulaminu wysokość kredytu uzależniona była od wartości przedstawionych przez wnioskodawcę zabezpieczeń, posiadanej przez wnioskodawcę zdolności kredytowej oraz rodzaju transakcji. Zgodnie z § 15 ust. 1 Regulaminu, obowiązkowymi prawnymi zabezpieczeniami udzielonego kredytu były: weksel własny in blanco z wystawienia kredytobiorcy wraz z deklaracją wekslową (pkt 1), w przypadku kredytów udzielanych w złotych waloryzowanych kursem waluty: hipoteka kaucyjna ustanowiona na nieruchomości/ograniczonym prawie rzeczowym należącej/ym do wnioskodawcy lub osoby trzeciej, z zastrzeżeniem § 16 (pkt 2); w przypadku kredytów udzielanych w złotych: hipoteka zwykła w kwocie kredytu na zabezpieczenie kredytu i hipoteka kaucyjna na zabezpieczenie

odsetek i kosztów, ustanowione na nieruchomości/ograniczonym prawie rzeczowym należącym do wnioskodawcy lub osoby trzeciej, z zastrzeżeniem § 16 (pkt 3); przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką, określoną w pkt 2 i 3, zaś w przypadku kredytów o charakterze budowlanym, w okresie inwestycji, przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych w stadium budowy (pkt 4 a i b). W myśl § 19 ust. 1 Regulaminu w przypadku, gdy prawne zabezpieczenie kredytu zaproponowane przez wnioskodawcę były w ocenie (...) niewystarczające, (...) mógł uzależnić udzielenie kredytu od przyjęcia dodatkowych zabezpieczeń spłaty kredytu akceptowanych przez (...). Zgodnie z ust 2 pkt 1-5 dodatkowym prawnym zabezpieczeniem kredytu mogły być m.in. zabezpieczenia w następującej formie: hipoteka na nieruchomości o charakterze mieszkalnym, nie będącej przedmiotem kredytowania, dopuszczonej do użytkowania, będącej własnością kredytobiorcy lub osoby trzeciej, wraz z przelewem na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia tej nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych; zastaw rejestrowy na wierzytelności z rachunku bankowego; przelew środków na rachunek (...); poręczenie według prawa cywilnego/wekslowego; inne zabezpieczenie akceptowane przez (...). Stosownie do treści § 49 Regulaminu szczegółowe warunki kredytowania zawarte zostały w umowie o kredyt .

Podstawą do zawarcia umowy kredytu był wniosek kredytowy złożony przez W. K. i Z. K. w dniu 6 marca 2006 r. sporządzony na formularzu udostępnionym przez (...) S.A. z siedzibą w W.. Wnioskowana kwota kredytu wynosiła 630.000 zł, zaś okres kredytowania określony został na 20 lat. Jako docelowe zabezpieczenia spłaty kredytu wskazane zostały: hipoteka na nieruchomości, weksel własny in blanco z wystawienia kredytobiorcy wraz z deklaracją wekslową oraz przelew praw z polisy ubezpieczeniowej nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych. W przedmiotowym wniosku, jako zabezpieczenie przejściowe kredytu, zaproponowane zostało „ubezpieczenie kredytu”, bez jego dokładniejszego sprecyzowania. Do wniosku kredytowego dołączone zostało oświadczenie W. K. i Z. K., zgodnie z którym wyrazili oni zgodę na udostępnienie przez (...) S.A. z siedzibą w W. informacji zawartych we wniosku (...), (...). Wyrażenie powyższej zgody niezbędne było do zawarcia i realizacji umowy ubezpieczenia .

W kalkulacji kredytowej sporządzonej dla W. K. i Z. K. przez (...) S.A. w W. zawarto różnego rodzaju dane liczbowe, w tym pod pozycją „składka ubezp. od obniżonego wkładu od 18,4% wartości nieruchomości” wpisano wartość 4.141,39 zł.

Decyzją kredytową z dnia 23 maja 2006 r. (...) S.A. w W. przyznał W. K. i Z. K. kredyt w wysokości 633.940,72 zł. Jako prawne zabezpieczenie kredytu wskazano hipotekę kaucyjną na nabywanej nieruchomości oraz ubezpieczenie niskiego wkładu własnego w (...) S.A. w W.. Poza poprawkami redakcyjnymi treść decyzji kredytowej oraz wewnętrzna systematyka od części dotyczącej danych kredytobiorcy do § 5 włącznie została włączona w brzmieniu niezmiennym do treści umowy kredytowej zawartej przez strony w dniu 31 maja 2006 r. Wspomniana decyzja kredytowa nie została przedstawiona W. K. i Z. K..

Umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) została zawarta przez strony według standardowego wzorca umownego stosowanego przez pozwany Bank. Postanowienia umowy nie były indywidualnie uzgadniane między stronami. W. K. i Z. K. nie zostali poinformowani o sposobie obliczania składki wskazanego wyżej ubezpieczenia. W treści umowy zawarto oświadczenie, że zapoznali się oni z postanowieniami „Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...)” i uznali jego wiążący charakter.

W dniu 6 czerwca 2007 r. między W. K. i Z. K., a (...) S.A. z siedzibą w W. (poprzednio (...) Bank S.A. z siedzibą w W.) został zawarty Aneks nr (...) do umowy z dnia 31 maja 2006 r., na mocy którego została podwyższona kwota kredytu udzielonego powyższą umową, do wysokości 722.166,57 zł, tj. o kwotę 88.225,85 zł oraz zmianie uległ m.in. zapis § 3 ust. 4 umowy, który otrzymał następujące brzmienie „ubezpieczenie niskiego wkładu własnego kredytu w (...) S.A. i tym samym opłacenie składki ubezpieczeniowej za 36-miesięczny okres ubezpieczenia w wysokości 3,50% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym kredytobiorcy, a wkładem wniesionym faktycznie przez kredytobiorcę, tj. 5.055,17 zł (do dopłaty 913,78 zł). Jeśli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpiłaby całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, kredytobiorca zobowiązywał się do kontynuacji ubezpieczenia i tym samym opłacenia składki ubezpieczeniowej w

wysokości 3,50% od kwoty niespłaconego brakującego wkładu własnego, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie mógł przekroczyć 108 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. Kredytobiorca upoważniał bank do pobrania środków na opłacenie składki z tytułu kontynuacji ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 6 umowy bez odrębnej dyspozycji". Następnie, W. K. i Z. K. oraz (...) S.A. z siedzibą w W. zawarli pięć kolejnych aneksów dotyczących umowy z dnia 31 maja 2006 r. o kredytu hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, lecz nie zmieniały warunków umowy w zakresie ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. (...) S.A. z siedzibą w W. pobrał od kredytobiorców, z tytułu składek na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego, następujące kwoty: 4.141,39 zł w dniu 5 czerwca 2006 r., 3.777,75 zł w dniu 25 czerwca 2009 r.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o dokumenty złożone do akt sprawy. Sąd pominął jedynie prywatną opinię, złożoną do akt przez stronę pozwaną, gdyż dokument taki stanowi jedynie wyraz procesowego stanowiska strony pozwanej, nie stanowi zaś podstawy ustaleń faktycznych.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo.

W swoim uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, że roszczenie strony powodowej należało rozpatrywać w świetle przepisów Kodeksu cywilnego regulujących bezpodstawne wzbogacenie, stosowanych w szczególności do świadczenia nienależnego, o którym mowa w art. 410 k.c.

Sąd Rejonowy wskazał, że w sprawie bezspornym pozostawał fakt zawarcia przez powodów z (...) S.A. z siedzibą w W. w dniu 31 maja 2006 r. umowy o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF oraz wypłacenia powodom przez pozwanego kwoty kredytu w wysokości 633.940,72 zł., a także zawarcie aneksów do umowy oraz pobranie od powodów kwoty 4.141,39 zł z tytułu składki na ubezpieczenie niskiego wkładu naliczonej za pierwszy 36-miesięczny okres ubezpieczenia oraz wraz z upływem tego okresu, w dniu 25 czerwca 2009 r., pobranie od powodów kwotą 3.777,75 zł tytułem kosztów ubezpieczenia za kolejny okres ubezpieczeniowy. Kwestią sporną było to, czy wskazane kwoty, stanowiące składki na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego, zostały naliczone i pobrane przez pozwanego zasadnie, a zatem czy powodowie w ogóle byli zobowiązani do ich uiszczenia.

Na wstępie Sąd Rejonowy odniósł się do zarzutu przedawnienia roszczenia dochodzonego pozwem, podniesiony przez pozwanego. Skoro strony postępowania zawarły umowę w dniu 31 maja 2006 r., przy czym składki z tytułu ubezpieczenia wkładu własnego pobrane zostały przez pozwanego w dniach 5 czerwca 2006 r. i 25 czerwca 2009 r., to nie ulega wątpliwości, że w stosunku do żadnej z wymienionych. pobranych składek nie upłynął termin przedawnienia, którego bieg można byłoby liczyć od dnia, w którym obiektywnie rzecz oceniając, powód mógł wezwać pozwanego do zwrotu świadczenia.

W dalszej kolejności Sąd Rejonowy odniósł się do treści wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w W. z dnia 24 sierpnia 2012 roku sygn. akt XVII AmC 2600/11, w którym zostało uznane za niedozwolone postanowienie umowne stosowane we wzorcu umownym pozwanego o następującej treści: „jeśli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlega automatycznej kontynuacji, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie może przekroczyć 108 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. Kredytobiorca upoważnia bank do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,5% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym kredytobiorcy, a wkładem wniesionym faktycznie, tj. (...) oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 6 bez odrębnej dyspozycji". Wskazany zapis umowny został wpisany do rejestru klauzul niedozwolonych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod pozycją nr 6068 i tym samym został wyeliminowany z obrotu.

Sąd Rejonowy zważył, że zapis umowy zawarty w treści § 3 ust. 4, na który wskazywała strona powodowa, był prawie identyczny w treści z postanowieniem uznanym za klauzulę niedozwoloną w powołanym wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w W. z dnia 24 sierpnia 2012 roku sygn. akt XVII AmC 2600/11. Sąd jest związany treścią tegoż wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w W..

Sąd Rejonowy w toku niniejszego postępowania dokonał kontroli incydentalnej wskazanego przez stronę powodową zapisu umowy i uznał, że w niniejszej sprawie, istniały również podstawy do uznania, że zapis umowy kredytowej z dnia 31 maja 2006 r., stanowił niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu przepisu art. 385¹ k.c. oraz omówił przesłanki takiej oceny wynikające z tego przepisu.

Sąd Rejonowy zważył, że nabywany przez powodów lokal mieszkalny służyć miał celom mieszkaniowym, umowa kredytowa mająca na celu pozyskanie środków pieniężnych na jego zakup zawarta między stronami nie była związana z działalnością zawodową ani gospodarczą powodów. Zatem powodowie, w relacjach z pozwanym bez wątpienia byli konsumentami w rozumieniu przepisu art. 22¹ k.c.

W swoim uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, że kwestionowany zapis umowny, odnosił się do świadczenia niebędącego świadczeniem głównym, a świadczenie którego dotyczył, nie zostało w jego treści określone w sposób jednoznaczny. Sąd zauważył, że pomimo tego, że kwestionowane postanowienie zawierało w swej treści tak istotne postanowienie, jakim było powstanie dodatkowego stosunku prawnego, którego ciężar w postaci obowiązku uiszczenia składki, a także ryzyko wystąpienia przez ubezpieczyciela z roszczeniem zwrotnym w stosunku do kredytobiorcy, spoczywał zasadniczo wyłącznie na stronie powodowej, nie została powodom przedstawiona szczegółowa treść stosunku tego stosunku prawnego -ubezpieczenia. Ze wskazanych przez pozwanego dokumentów nie wynikało, jaki był rzeczywisty zakres ochrony ubezpieczeniowej, jakie wypadki były objęte tą ochroną, ani też jakie były ewentualne wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela.

Sąd Rejonowy odnosząc się do Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych, stanowiącego załącznik do odpowiedzi na pozew, wskazał, że dokument ten, pomimo tego że zawiera w swej treści postanowienia dotyczące ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, to jednak nadal nie został w nim precyzyjnie określony rzeczywisty zakres ochrony ubezpieczeniowej, jak również nie zostały w nim wymienione wypadki objęte tą ochroną oraz ewentualne wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela. Nie określono w nim, do jakiej kwoty ubezpieczyciel może, w razie zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego i wypłaty z tego tytułu stronie pozwanej odszkodowania, zwrócić się z roszczeniem regresowym do powodów. Podobnie odnieść się należało do decyzji kredytowej z dnia 23 maja 2006 r., na którą powoływał się pozwany. Dokument ten zawierał bowiem tożsame postanowienie dotyczące ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, co zawarte w § 3 ust. 4 umowy kredytowej i nie zawierał w swej treści żadnych dodatkowych informacji na temat przedmiotowego ubezpieczenia, w tym zwłaszcza nie określał praw i obowiązków powodów, wynikających ze wskazanego stosunku ubezpieczeniowego. Pozwany nadto nie wykazał, iż przedmiotowa decyzja kredytowa została doręczona powodom.

Sąd Rejonowy zważył, że sporne postanowienie umowne nie zawierało dostatecznie jasnych i precyzyjnych informacji, pozwalających kredytobiorcy na uzyskanie szczegółowej wiedzy, co do tego, jak faktycznie będą kształtowały się koszty ubezpieczenia oraz jak długo będzie on zobowiązany do refundowania ich pozwanemu, jeżeli w ciągu 36 miesięcy od dnia podpisania umowy kredytowej nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem.

W ocenie Sądu Rejonowego, dodatkowej formy zabezpieczenia spłaty kredytu w postaci zawarcia umowy ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, nie można uznać za świadczenie główne stron umowy, zwłaszcza że pojęcie to dotyczy wyłącznie istotnych elementów umowy i winno być, w każdym wypadku, interpretowane w wąski sposób.

Sąd ten zauważył, że przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia została określona w treści przepisu art. 385¹ § 3 k.c., zgodnie z którym, za niezgodnione indywidualnie należy uznać te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W niniejszej sprawie pozwanego obciąża ciężar dowodu wykazania faktu indywidualnego uzgodnienia postanowień.

Sąd Rejonowy wskazał, że podstawę zawarcia umowy kredytowej stanowiło wypełnienie i złożenie wniosku kredytowego sporządzonego na formularzu udostępnianym przez stronę pozwaną. Pozwany nie wykazał, aby powodowie zostali poinformowani o konieczności zabezpieczenia spłaty kredytu poprzez ubezpieczenie niskiego wkładu własnego oraz aby zostały im udzielone informacje dotyczące szczegółowych warunków tego ubezpieczenia,

w tym w szczególności dotyczące warunków przedłużenia przewidzianej w nim ochrony ubezpieczeniowej, ani też możliwości innego sposobu zabezpieczenia kredytu wobec braku wkładu własnego. W ocenie Sądu Rejonowego, przedłożona powodom do podpisu umowa stanowiła wzorzec umowny stosowany przez stronę pozwaną, który nie podlegał negocjacom, ani zmianom. Zabezpieczenie w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu własnego było zatem narzucone przez stronę pozwaną bez zgody powodów w tym zakresie. Za zgodę taką nie mogło zostać potraktowane dołączone do wniosku kredytowego oświadczenie powodów o wyrażeniu zgody na udostępnienie ich danych osobowych do ubezpieczenia niskiego wkładu własnego.

§ 19 ust. 1 Regulaminu określał możliwości żądania przez stronę pozwaną dodatkowych zabezpieczeń w przypadku, gdy prawne zabezpieczenie kredytu hipotecznego, zaproponowane przez wnioskodawcę w ocenie pozwanego były niewystarczające. Brak wśród tych zabezpieczeń ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, choć w ust. 5 wskazano na „inne zabezpieczenie akceptowane przez MutliBank”. Również § 21 ust. 1 pkt 2 Regulaminu, uzależniający uruchomienie kredytu hipotecznego od uiszczenia wpłaty z tytułu prowizji za udzielenie kredytu w wysokości określonej w Taryfie Prowizji i Opłat Bankowych (...), nie zawierał postanowień, odnoszących się do ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Szczegółowe warunki kredytowania miały zaś zostać zawarte w umowie (§ 49 Regulaminu).

W Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) oraz treści wniosku powodów o udzielenie kredytu brak było informacji dotyczącej ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. We wniosku pojawiła się jedynie rubryka dotycząca zabezpieczeń przejściowych kredytu, zatytułowana „ubezpieczenie kredytu”, bez konkretnego wskazania jakie miałyby to być ubezpieczenie. Pierwszy zapis dotyczący ubezpieczenia niskiego wkładu własnego pojawił się dopiero w decyzji kredytowej, przy czym pozwany nie udowodnił, że decyzja ta była udostępniana kredytobiorcom. W § 7 decyzji kredytowej, zatytułowanym „uwagi” wskazano, że uruchomienie kredytu nastąpi m.in. po ustanowieniu prawnych zabezpieczeń spłaty kredytu, określonych w § 3, a zatem również ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. W ocenie Sądu, z treści § 3 ust 6 decyzji kredytowej z dnia 23 maja 2006 r. wynikało, że „ubezpieczenie kredytu”, a zatem pojęcie występujące we wniosku o udzielenie kredytu, i „ubezpieczenie niskiego wkładu własnego” stanowiły dwa odrębne pojęcia.

W ocenie Sądu Rejonowego strona pozwana nie wykazała, że powodowie przed zawarciem umowy byli informowani o zasadach ubezpieczenia niskiego wkładu, a tym samym o maksymalnym czasie trwania tego ubezpieczenia oraz sposobie liczenia kosztów ryzyka spłaty części kredytu, związanego z niskim wkładem zwłaszcza, że jak wynikało ze zgromadzonego materiału dowodowego powodowie w momencie zawierania umowy kredytu dysponowali innymi aktywami mogącymi służyć jako zabezpieczenie ich zobowiązań wobec kredytodawcy.

W ocenie Sądu Rejonowego uznać należało że postanowienia umowne dotyczące upoważnienia banku do naliczania i pobrania od powodów kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami. W. K. i Z. K. nie mieli żadnego wpływu na ukształtowanie umowy w tym zakresie. Ich decyzja bowiem ograniczała się wyłącznie do wyrażenia zgody lub jej braku na warunki umowy kredytowej zaproponowane i ustalone jednostronnie przez stronę pozwaną.

Powodowie w istocie dysponowali jedynie wzorcem umownym z kilkunastu postanowieniami odnośnie do ubezpieczenia niskiego wkładu, które było warunkiem udzielenia im kredytu hipotecznego, nie posiadając wiedzy o konsekwencjach, z jakimi wiązało się wykreowanie dodatkowego stosunku ubezpieczenia. Sposób zabezpieczenia kredytu w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu został powodom narzucony. Sporna klauzula ze względu na swoją zdawkowość powoduje dezorientację konsumenta co do jego praw i obowiązków. Nie wyjaśnia podstawowych elementów powstałego stosunku prawnego. Nie zawiera nawet odesłania do regulacji, która wyjaśniałaby zasady działania ubezpieczenia, wyliczania składki, automatycznego przedłużania ubezpieczenia itd. Również regulamin wiążący powodów zaś nie odnosił się do ubezpieczenia niskiego wkładu. Zdaniem Sądu Rejonowego, treść umowy ubezpieczenia była niejasna, zaś w Regulaminie sformułowano otwarty katalog możliwych zabezpieczeń kredytu.

W swoim uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, że zostały wykazane przesłanki uznania kwestionowanego postanowienia umowy kredytowej za klauzulę niedozwoloną, dlatego postanowienie umowy zawarte w treści § 3 ust. 4 nie wiązało strony powodowej, przy jednoczesnym związaniu jej umową kredytową w pozostałym zakresie.

Zgodnie z treścią przepisu art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Strona pozwana bez wątplenia uzyskała korzyść majątkową poprzez obciążenie powodów kosztami zawarcia przez siebie z ubezpieczycielem generalnej umowy ubezpieczenia niskiego wkładu w kredytach i pożyczkach hipotecznych i wzbogaciła się o pobrane od powodów kwoty z tytułu kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu.

O odsetkach od kwoty zasądzonej Sąd Rejonowy orzekł na podstawie przepisu art. 481 § 1 k.c. Sąd uwzględnił żądanie odsetkowe strony powodowej wyrażone w pozwie. W niniejszej sprawie powodowie dochodzili odsetek ustawowych od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, zatem Sąd zasądził odsetki od dnia 20 lipca 2015 r.

Apelację do powyższego orzeczenia wniósł pozwany zaskarżając powyższe orzeczenie w całości i zarzucając zaskarżonemu wyrokowi:

I. Naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie:

1. naruszenie art. 3 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. i w związku z art. 232 k.p.c. poprzez pozbawienie podstaw przyjęcie, iż strona powodowa udowodniła roszczenie dochodzone pozwem co do zasady, w szczególności poprzez uznanie, że nie zachodzi w niniejszym postępowaniu konieczność dowodzenia przez powodów wystąpienia w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy wystąpienia obu z przesłanek abuzywności kwestionowanego postanowienia umowy kredytu tj. naruszenia dobrych obyczajów i rażącego naruszenia interesu powodów i że może to być zastąpione wyłącznie wnioskowaniem wywodzonym głównie z motywów rozstrzygnięcia Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w postępowaniu o badanie wzorca umowy w ramach kontroli abstrakcyjnej. W konsekwencji Sąd Rejonowy bezpodstawnie przyjął, iż strona powodowa udowodniła roszczenie tj. wykazała, że sporne postanowienie umowy kredytu jej nie wiąże, gdyż wypełnia znamiona abuzywności oceniane według przesłanek i kryteriów z art. 385¹ k.c. 385² k.c. podczas gdy dla przesłanek zastosowanego art. 385¹ k.c. Sąd I instancji, poza faktem, iż strony łączyła umowa zawierająca sporną klauzulę i wyprowadzeniem wniosków wyłącznie na gruncie treści kwestionowanego postanowienia, regulaminu i wniosków kredytowych nie dokonał oceny materiału dowodowego sprawy oraz oceny, czy powodowie sprostali ciężarowi dowodu w zakresie udowodnienia przesłanki sformułowania praw i obowiązków powodów z naruszeniem dobrych obyczajów oraz z naruszeniem interesów konsumenta w stopniu rażącym, m.in. co do ustalenia, czy sporne postanowienie zawiera tego rodzaju elementy, jak i tego, czy obie z powyższych przesłanek łącznie zachodzą w sprawie niniejszej

2. pozbawienie podstaw przyjęcie, iż co do umów zawartych przez stronę powodową zachodzą podstawy do zastosowania skutku przewidzianego w art. 479⁴³ k.p.c. przez odwołanie się wyłącznie do treści wpisu w Rejestrze prowadzonym przez Prezesa UOKiK, pod poz. 6068, w okolicznościach, w których w odróżnieniu od kontroli abstrakcyjnej wzorca umownego dokonywanej w trybie art. 479³⁶ i n. k.p.c. do której również odnoszą się hipoteza i dyspozycja art. 479⁴³ k.p.c. postanowienia umowy (nie zaś wzorca umownego) zawartej przez powodów, podlegają indywidualnemu badaniu pod kątem oceny wystąpienia przesłanek z art. 385¹ k.c. z uwzględnieniem kryteriów z art. 385² k.p.c. Sąd Rejonowy w tym zakresie bezpodstawnie przyjął, niezasadnie uznając poglądy wyrażone w uzasadnieniu uchwały SN III CZP 17/15 za adekwatne do zastosowania w sprawie niniejszej, iż wyrok zapadły w ramach kontroli abstrakcyjnej wywołuje dla badania konkretnej umowy, zawartej przed wpisem postanowienia podobnego do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK, stan prejudycjalności czy stan związania sądu orzekającego rozstrzygnięciem odnoszącym się do wzorca umownego, mimo iż badanie wzorca umownego w ramach kontroli abstrakcyjnej następowało w sprawie, w której powodem może być m.in. każda osoba, która mogłaby zawrzeć umowę z przedsiębiorcą z zastosowaniem wzorca oraz mimo, że ocena postanowienia wzorca dokonywana

była z pominięciem elementów wpływających na ocenę zasadności zastosowania art. 385¹ k.c. wyrażonych w art. 385² k.p.c. Jest to okoliczność doniosła, zwłaszcza, iż postanowienie § 3 ust. 4 widniejące w umowie zawartej przez stronę powodową nie jest tożsame z treścią klauzuli wpisanej do przedmiotowego Rejestru pod w/w poz. 6068.

3. naruszenie art. 227 k.p.c. i 233 § 1 k.p.c. poprzez:

a) wybiórcze i fragmentaryczne rozważenie zebranego materiału dowodowego z pominięciem dowodów z dokumentów (m.in. wniosków kredytowych) w części, w jakiej dokumenty te wskazywały na sytuację majątkową powodów w dacie ubiegania się o kredyt, z których to wynikało, że powodowie posiadali takie składniki majątkowe, na których mogliby ustanowić inne dodatkowe zabezpieczenie spłaty części kredytu, jak również płynne aktywa na kwotę ca. 280 tys. złotych (akcje, obligacje, fundusze) umożliwiające im zaangażowanie większego wolumenu środków własnych w transakcję nabycia nieruchomości, tj. pokrycie wkładu własnego i tym samym uniknięcie kosztów wynikających z włączenia spornego postanowienia do treści umowy (tj. możliwość zawarcia umowy w granicach standardowego progu kredytowania, bez ustanawiania dodatkowych zabezpieczeń spłaty kredytu), a mimo to ubiegali się o udzielenie kredytu w wysokości 98,36% wartości nieruchomości na sfinansowanie całości ceny za nabywaną nieruchomość mimo, że nie przedstawili pozwanemu innych zabezpieczeń spłaty kredytu, co jest szczególnie istotne w kontekście kryteriów dokonywania oceny spornego postanowienia, które to podlega ocenie według stanu z chwili zawarcia umowy oraz z uwzględnieniem okoliczności jej zawarcia; z pominięciem dowodów wskazujących na fakt poniesienia przez pozwanego bank kosztów ustanowienia zabezpieczenia spłaty kredytu w części odpowiadającej kwocie objętej ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego, tj. zwłaszcza z pominięciem potwierdzenia uiszczenia przez pozwanego bank składek w związku z kredytem powodów w (...) SA, a w konkluzji wyprowadzenie przez Sąd wniosku, iż pozwany bank w sposób nieuzasadniony wzbogacił się kosztem strony powodowej, tj. podjęcie rozstrzygnięcia z pominięciem doniosłej okoliczności, iż kwoty uiszczone przez stronę powodową na rzecz pozwanego odpowiadały co do wysokości i czasu uiszczenia kwotom, do których zapłaty zobowiązany był pozwany bank i które pozwany bank uiszczył, celem objęcia kredytu strony powodowej zabezpieczeniem spłaty części kredytu stanowiącej wymagany, acz niewniesiony przez stronę powodową, wkład własny; z pominięciem dowodów wskazujących na modyfikację zakresu żądanego przez powodów kredytowania, w tym podwyższenia kwoty kredytu, mimo, iż powodom w dacie żądania podwyższenia kwoty kredytu znane było już sporne postanowienie, jak i zależność między kwotą kredytu a zakresem zabezpieczenia i kosztem ustanowienia zabezpieczenia w ramach ubezpieczenia niskiego wkładu, tj. iż w przypadku kredytu powodów skutkować to będzie wzrostem kosztów objęcia kredytu ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego;

b) bezzasadne oddalenie prawidłowo i w terminie zgłoszonego wniosku dowodowego strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron, z ograniczeniem do przesłuchania powodów, zmierzającego do ustalenia okoliczności istotnych dla sprawy, zwłaszcza mogących wpływać na ocenę spornego postanowienia na gruncie art. 385¹ i 385² k.c. zważywszy, iż sporne postanowienie było wynikiem żądania kredytowania zgłoszonego przez powodów we wniosku kredytowym, jak również odnosiło się do sfery motywacyjnej działania powodów przy zawieraniu umowy, jak i do czynników prowadzących powodów do podjęcia decyzji o zawarciu umowy zawierającej sporne postanowienie, zwłaszcza przy uwzględnieniu pozostałych okoliczności sprawy stwierdzonych dokumentami, w szczególności stanu majątkowego powodów, posiadanych składników majątku umożliwiających ustanowienie innych form zabezpieczenia, wreszcie, przyczyn podjęcia przez powodów decyzji zwiększających zakres dodatkowej formy zabezpieczenia;

c) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego,

poprzez to ,że:

- Sąd I instancji dokonał szcątkowego ustalenia stanu faktycznego sprawy w zakresie posiadanej przez stronę powodową wiedzy o warunkach kredytowania, z pominięciem znacznej części materiału dowodowego sprawy, m.in., złożonego przez powodów oświadczenia o zapoznaniu z warunkami kredytowania, jak i wynikających z wniosku kredytowego okoliczności odnoszących się do sytuacji majątkowej strony powodowej, tj. zakresu dostępnych dla pozwanego informacji pozwalających np. na zaproponowanie stronie powodowej innej formy

zabezpieczenia - w okolicznościach, w których strona powodowa nie wykazywała żadnej inicjatywy ustanowienia takowego, a także z pominięciem okoliczności, iż włączenie spornego postanowienia do umowy stanowiło „przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności sprawy, wyłączną konsekwencję podjętej przez kredytobiorców decyzji o ponadstandardowym zakresie kredytowania, mimo obiektywnie istniejącej możliwości wniesienia wkładu własnego na poczet transakcji nabycia nieruchomości, w takim zakresie, aby kwota kredytu nie przekroczyła progu, powyżej którego bank żądał ustanowienia dodatkowych zabezpieczeń;

- Sąd I instancji przyjął, że kwestionowane przez stronę powodową postanowienie § 3 ust. 4 jest „właściwie” tożsame treściowo z postanowieniem wpisanym do rejestru klauzul niedozwolonych pod numerem 6068, podczas gdy pomiędzy postanowieniem kwestionowanym przez stronę powodową a postanowieniem wpisanym do rejestru występują znaczące różnice, a nie jedynie różnice stylistyczne, jak przyjął Sąd, w szczególności klauzula wpisana do rejestru przewiduje automatyzm kontynuacji ochrony ubezpieczeniowej, podczas gdy z treści § 3 ust. 4 umowy strony powodowej nie wynika, aby ochrona ta była kontynuowana automatycznie;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego tj.

1. naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. i art.385² k.c. poprzez wadliwą ich wykładnię polegającą na:

a) sprowadzeniu oceny abuzywności spornego postanowienia umowy kredytu zawartego w § 3 ust.4 do ustalenia czy było ono przedmiotem indywidualnego uzgodnienia pomiędzy stronami i wywiedzeniu wniosku o jego abuzywności z faktu, że zostało ono zaczerpnięte z wzorca umownego stosowanego przez bank i nie było przedmiotem negocjacji stron oraz z niejednoznaczności postanowienia, podczas gdy niezgodnienie postanowienia z konsumentem nie stanowi samo w sobie o abuzywności postanowienia, a otwiera jedynie drogę do badania wystąpienia przesłanek abuzywności w postaci sformułowania praw i obowiązków konsumenta z naruszeniem dobrych obyczajów w sposób rażąco naruszający jego interes, podobnie jak niejednoznaczność postanowienia, która stanowi jedynie o dopuszczalności badania przez Sąd postanowień umowy dotyczących głównych świadczeń stron, co doprowadziło do przeprowadzenia przez Sąd jedynie pozornej kontroli indywidualnej spornego postanowienia, bez zbadania wymienionych przesłanek abuzywności, którym Sąd nie poświęca w swoich rozważaniach ani słowa i których wystąpienia w istocie w ogóle nie zanalizował, przyjmując z góry założenie, że postanowienie jest abuzywne na skutek rozszerzonej prawomocności orzeczenia SOKIK;

b) nieprawidłowej interpretacji przesłanek abuzywności: ukształtowania praw i obowiązków konsumenta niezgodnie z dobrymi obyczajami oraz naruszenia interesu konsumenta w kwalifikowanym, rażącym stopniu, poprzez brak rozważenia czy w tej konkretnej sprawie doszło do sformułowania praw i obowiązków powodów w spornej klauzuli z naruszeniem dobrych obyczajów i w sposób rażąco naruszający interes strony powodowej jako kredytobiorcy, w tym przede wszystkim interes ekonomiczny, z uwagi na to, że Sąd I instancji w zasadzie ograniczył się do oceny hipotetycznego naruszenia interesów konsumenta, oceniając klauzulę zawartą w § 3 ust. 4 umowy kredytu bez uwzględniania okoliczności zaistniałych przy zawieraniu umowy kredytu, a jeśli chodzi o interes ekonomiczny strony powodowej z pominięciem przyczyn i okoliczności leżących u podstaw wprowadzenia do umowy spornego postanowienia, rzeczywistej oceny wysokości kosztów pierwszej i kolejnych opłat w stosunku do wielkości (kwoty) uzyskanego przy tym zabezpieczeniu kredytu hipotecznego, będącego kredytem najniżej oprocentowanym na rynku, z pominięciem korzyści odnoszonych przez kredytobiorcę ze skorzystania ze spornego postanowienia, a więc bez rzeczywistego rozważenia czy ukształtowanie praw i obowiązków konsumenta w spornej klauzuli naruszało dobre obyczaje i interes strony w kwalifikowanym, rażącym stopniu oraz z całkowitym pominięciem rozważenia wzajemnego rozkładu interesów stron na gruncie spornego postanowienia, w tym przy uwzględnieniu interesów pozwanego banku, których Sąd nie wziął pod uwagę w najmniejszym stopniu;

c) nieuzasadnionym przyjęciu, iż przewidziany w § 3 ust.4 umowy kredytu obowiązek spełnienia przez powoda świadczenia pieniężnego, stanowiącego co do jego wymiaru równowartość świadczenia banku z tytułu ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia kredytu .wynikającego ze specyfiki kredytu i zakresu żądania kredytobiorcy co do kwoty kredytu zaspokajającej interes powodów, stanowi samo w sobie podstawę do utożsamiania tegoż obowiązku

umownego z narzuceniem przez przedsiębiorcę warunków umowy, według Sądu Rejonowego spełniających a limine przesłanki z art. 385¹ k.c, z pominięciem rozważenia w jakiejkolwiek formie przyczyn leżących u podstaw wprowadzenia tego obowiązku do treści łączącej strony umowy, wynikających i w pełni zależnych od woli kredytobiorcy i żądanego przez niego zakresu kredytowania, jak i rodzaju i charakteru ekwiwalentu tego świadczenia po stronie kredytobiorcy, w postaci objęcia kredytu taką formą zabezpieczenia, która umożliwiła jego udzielenie zgodnie z wnioskiem kredytobiorcy, mimo, iż według oferty skierowanej do ogółu potencjalnych klientów banku, bank nie przewidywał możliwości udzielenia kredytu w takim zakresie, jakiego oczekiwali powodowie i tylko w tym zakresie żądając od powodów ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia, niwelującego ponoszony przez bank dodatkowy zakres ryzyka;

d) nieuzasadnionym przyjęciu, iż fakt poniesienia przez stronę powodową kosztów odpowiadających poniesionemu przez bank dodatkowemu kosztowi, wynikającemu ze specyfiki kredytu udzielanego powodom, stanowi o działaniu sprzecznym z dobrymi obyczajami i naruszeniu interesów strony powodowej w rażącym stopniu, podczas gdy w omawianych okolicznościach, poza realizacją funkcji zabezpieczenia kredytu, do czego bank jest uprawniony według art. 93 ustawy Prawo bankowe i ograniczeniem ryzyka ponoszonego przez bank w związku z udzieleniem kredytu na takim poziomie, jaki wynika z przyjętego przez bank maksymalnego zakresu kredytowania, bez ustanawiania dodatkowych zabezpieczeń, pozwany bank nie odnosił żadnych dodatkowych korzyści kosztem kredytobiorcy, w tym korzyści finansowych, powodujących wzbogacenie banku, jako że kwota opłat pobranych przez bank od powodów była równa składkom uiszczonym przez bank na rzecz (...) SA;

e) nieuzasadnionym przyjęciu przez Sąd Rejonowy, iż zabezpieczenie interesu wierzyciela (pozwanego banku) poprzez ustanowienie dodatkowego zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w sposób ukształtowany w spornej klauzuli może być ocenione jako naruszające dobre obyczaje i nieuzasadnione, a do tego prowadzące do rażącego naruszenia interesów strony powodowej, w okolicznościach, w których sposób zabezpieczenia jest zgodny z prawem, jak i nie stanowił nadmiernego obciążenia strony powodowej jako kredytobiorcy, jednocześnie zaś taki sposób zabezpieczenia niwelował ryzyka i ciężary związane z ustanowieniem zabezpieczeń w innej formie, co było brane pod uwagę przez kredytobiorców - w tym stronę powodową - przy zawieraniu umów i decydowaniu o skorzystaniu z tej formy zabezpieczenia, tym bardziej, że powodowie nie chcieli angażować innych składników majątkowych, którymi dysponowali, a ich wartość była pokaźna;

f) niezasadnym pominięciem niekwestionowanej przez powodów, a dowodzonej przez stronę pozwaną okoliczności, iż w przypadku wniesienia przez kredytobiorcę, wymaganego przez bank do udzielania kredytu, wkładu własnego, koszty opłat zarówno po stronie banku, jak i po stronie kredytobiorcy, nie powstałyby, jako że koszty te związane są wyłącznie i bezpośrednio z zakresem żądanego przez stronę powodową kredytowania, przekraczającego próg nie pociągający za sobą ustanowienia dodatkowych zabezpieczeń, przewidziany nie tylko przez pozwanego (do 80% wartości nieruchomości), ale i inne banki uczestniczące w obrocie i oferujące podobne produkty bankowe (kredyt hipoteczny). W powyższym zakresie Sąd Rejonowy zdaje się konstruować niedającą się wywieść ani z regulacji ustawowej, ani też z praktyki obrotu, w tym z udziałem konsumentów, powinność pozwanego banku poniesienia przez wszelkich następstw i kosztów odnoszących się do specyfiki umowy, której zawarcia żąda konsument wnioskujący o udzielenie kredytu, z pominięciem przyczyn powodujących powstanie kosztów po stronie banku, będących wyłącznie pochodną zakresu żądania kredytobiorcy. Sąd Rejonowy zdaje się w ten sposób wyrażać zapatrywanie, iż wierzyciel (którym jest bank z tytułu udzielanego kredytu), wobec zamiaru zawarcia umowy z udziałem konsumenta, obowiązany jest udzielić kredytu w każdej kwocie, we własnym zakresie ponosząc koszty działania zgodnego z interesem klienta, zaś każdą formę obciążenia kredytobiorcy w/w kosztami, nie będącą standardem dla danej umowy (tj. wynikającą z żądanego zakresu kredytowania) traktować należy jako wypełniającą przesłanki z art. 385¹k.c;

g) wyłączeniu z zakresu oceny wystąpienia przesłanek z art. 385¹ k.c. szeregu okoliczności mających miejsce w dacie zawarcia umowy kredytu przez strony pod kątem zgodności spornego postanowienia z dobrymi obyczajami i dokonanie tej oceny w oderwaniu od tych okoliczności, w oparciu o własne przekonanie Sądu, co jest charakterystyczne dla kontroli abstrakcyjnej klauzuli dokonywanej w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca

umowy za abuzywne, a nie dla kontroli incydentalnej. Sąd dokonał oceny w istocie w oparciu o samo brzmienie klauzuli, a nie w oparciu o szereg dowodów, w tym dokumentów złożonych przez pozwanego, w oparciu, o które należało ustalić czy sporna klauzula narusza dobre obyczaje, z uwzględnieniem okoliczności, w jakich doszło do zawarcia umowy przez powodów oraz czy narusza w stopniu rażącym interes powodów (w szczególności interes ekonomiczny);

h) wyprowadzeniu wniosku, dającego się wywieść z motywów rozstrzygnięcia, iż przepisy art. 385¹ k.c. i 385² k.c. stanowią podstawę do dokonywania wyizolowanej od całokształtu relacji kontraktowej stron ich oceny, w oparciu jedynie o brzmienie konkretnego postanowienia umowy, tj. z pominięciem jego osadzenia w umowach zawartych przez strony oraz w okolicznościach towarzyszących ich zawarciu oraz stanowiących przyczynę wprowadzenia do treści umowy spornego postanowienia, w konkretnych okolicznościach działania stron w dacie zawierania umowy, których należyte rozważenie prowadzić winno do wniosku, iż pozycja strony powodowej jako konsumenta w spornej umowie nie prowadziła do naruszenia równowagi kontraktowej stron, zaś w relacji stron nie zachodził stan uzasadniający twierdzenie, że wystąpiły przesłanki z art. 385¹ k.c, w szczególności nie występowała przesłanka naruszenia interesów konsumenta w kwalifikowanym, rażącym stopniu, którego stwierdzenie dopiero w takiej postaci, uzasadniać mogłoby sięgnięcie do środków ochrony przewidzianych w art. 385¹ k.c i tylko w takich okolicznościach mogłoby uzasadniać uwzględnienie powództwa, z uwagi na konieczność przywrócenia naruszonej równowagi kontraktowej stron;

i) naruszenie art. 93 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w związku z art. 65 § 2 k.c, polegające na nieuzasadnionym przyjęciu, iż czynności pozwanego banku wyrażone w spornym postanowieniu umowy, zmierzające do uzyskania zabezpieczenia udzielanego kredytu w taki sposób, aby wartość zabezpieczeń kredytu, jak i możliwość zaspokojenia poprzez realizację tych zabezpieczeń, będąca wyrazem szczególnego uprawnienia banku (por. tytuł rozdziału 8 ustawy Prawo bankowe: szczególnie uprawnienia i obowiązki banków) wynikającego ze zwiększonego, w przypadku kredytu powodów, ryzyka ponoszonego przez bank, mogą zostać uznane za abuzywne. Sąd I instancji zdaje się również pomijać cel ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu wynikający z charakteru relacji stron, jak i funkcję tegoż zabezpieczenia, tj. zapewnienie pozwanemu bankowi - na wypadek wystąpienia sytuacji nie spłacania kredytu przez stronę powodową (co stanowi niewykonanie essentialia umowy kredytu) - ograniczenia ryzyka straty związanej z udzieleniem kredytu powodom, jak i możliwości rzeczywistego zaspokojenia wierzytelności banku z przedmiotów i praw stanowiących zabezpieczenie spłaty kredytu;

j) naruszenie art. 385¹ k.c, w związku z art. 385² k.c. oraz z art. 22¹ k.c, poprzez pozbawione podstaw przyjęcie, iż przepis art. 385¹ k.c. stanowi wyraz paternalistycznej ochrony przyznanej konsumentowi jako stronie umowy zawartej z przedsiębiorcą w taki sposób, iż powód jako konsument nie jest obowiązany do wykazania żadnej, chociażby elementarnej staranności, przy podejmowaniu decyzji o wstąpieniu w relację kontraktową z przedsiębiorcą jest uprawniony aby kierować się wyłącznie własnymi, uzasadnionymi oczekiwaniami co do zawieranej umowy, zwłaszcza wówczas, kiedy konsumenci będący stroną umowy zawartej z przedsiębiorcą są osobami posiadającymi wyższe wykształcenie (powódka - biegły rewident), aktywnymi zawodowo, zaś zwłaszcza powódka posiadała w dacie zawarcia umowy wiedzę z zakresu rachunkowości i finansów, pozwalającą ocenić wpływ postanowienia na koszty kredytowania, jak i ocenę proporcji tychże kosztów do korzyści odnoszonej przez powodów (ograniczenia własnych środków zaangażowanych w transakcję, co umożliwiło pozostawienie nienaruszonego stanu instrumentów finansowych - akcji, obligacji, jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych, stanowiących o lokowaniu oszczędności, ale i nastawionych na generowanie wymiernych zysków w aspekcie ekonomicznym),

k) naruszenie art. 410 § 2 k.p.c, poprzez pozbawione podstaw przyjęcie, iż pozwany bank wzbogacił się kosztem strony powodowej w stopniu odpowiadającym kosztom objęcia kredytu powodów, ubezpieczeniem brakującego (niskiego) wkładu własnego, podczas gdy pozwany nie odniósł w wymiarze finansowym żadnej dodatkowej korzyści kosztem kredytobiorcy, zaś jedynym motywem wdrożenia tego rodzaju działania i poniesienia kosztów było udzielenie

powodom kredytu w żądanej wysokości na poziomie blisko 100% wartości nieruchomości, w warunkach adekwatności ustanowionych na rzecz banku zabezpieczeń.

Powołując się na wskazane powyżej zarzuty apelujący wniósł, o:

1) dopuszczenie w postępowaniu przed Sądem II instancji dowodu z przesłuchania stron, z ograniczeniem do przesłuchania powodów, na okoliczności wskazane przez stronę pozwaną w odpowiedzi na pozew (tj. dowodu, co do którego Sąd Rejonowy bezzasadnie oddalił wniosek dowodowy strony pozwanej o dopuszczenie tego dowodu)

zaś co do wniosków apelacji, wnoszę o:

2) zmianę zaskarżonego wyroku w pkt. 1 i 2 poprzez oddalenie powództwa w całości oraz poprzez zmianę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za pierwszą instancję i zasądzenie tychże solidarnie od powodów na rzecz pozwanego;

3) zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kosztów postępowania za II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Odpowiedź na apelację wniósł powód wnosząc o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu od pozwanego na rzecz powoda według norm przypisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego podlegała oddaleniu, jako bezzasadna.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd I instancji nie dopuścił się zarzucanego mu uchybienia zarówno w sferze prawa materialnego, jak również w dokonanych ustaleniach faktycznych, a kwestionowany wyrok – oparty na właściwej analizie materiału dowodowego zebranego w sprawie, poddanej następnie trafnej ocenie prawnej – nie może być skutecznie wzruszony na skutek apelacji.

Sąd odwoławczy podziela w całości ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy oraz dokonaną przez ten Sąd ich ocenę prawną. W ocenie Sądu Okręgowego, chybiony jest podniesiony przez pozwanego zarzut naruszenia artykułu 233 k.p.c. Normy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem może być jedynie przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (tak SN w orz. z 6 listopada 1998 r., II CKN 4/98, niepubl.; oraz w orz. z 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/00). Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe w zakresie wnioskowanym przez strony i dokonał niebudzących wątpliwości ustaleń faktycznych, nie uchybiając przy tym zasadom z art. 231 § 1 k.p.c.

Zasadnicze elementy stanu faktycznego sprawy były między stronami bezsporne, w szczególności dotyczące samego faktu zawarcia umowy kredytowej, jej treści, wysokości i terminów dokonywanych przez powodów wpłat i sposobów ich rozliczenia przez stronę pozwaną. W zasadniczej części nie budziły też wątpliwości okoliczności zawarcia umowy.

Spór stron dotyczył w zasadzie wyłącznie prawnej oceny stanu faktycznego. W szczególności strona pozwana twierdziła, że § 3 ust. 4 umowy nie stanowił tzw. klauzuli abuzywnej w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., przy czym na uzasadnienie tego stanowiska przytaczała argumenty wskazujące na odmienną ocenę stanu faktycznego sprawy, zwłaszcza wiedzy powoda o treści tego postanowienia na wcześniejszych etapach procedury udzielenia kredytu. Nie miały one jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia zasadności zarzutów apelacji, z uwagi na prawną wadliwość wniosków

formułowanych przez skarżącego w oparciu o ustalenia faktyczne dotyczące motywów zawarcia umowy kredytu w wysokości 100% ceny nabycia prawa do lokalu i stanu wiedzy powoda co do jej treści.

Przedmiotem badania w świetle dyspozycji art. 385¹ § 1 k.c., było to czy postanowienie § 3 ust 4 umowy, zobowiązujące powodów do zapłaty opłat na pokrycie składki z tytułu tzw. ubezpieczenia niskiego wkładu, wiązało ich, czy też stanowiło niedozwolone postanowienie umowne, którym nie byli związani.

Jak wskazano w literaturze, „by określone postanowienie umowy mogło zostać uznane za niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu komentowanego przepisu, spełnione muszą zostać cztery warunki:

- umowa musi być zawarta z konsumentem,
- postanowienie umowy nie zostało uzgodnione indywidualnie,
- postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy,
- postanowienie sformułowane w sposób jednoznaczny nie dotyczy głównych świadczeń stron”. (A. Rzetecka-Gil, Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania - część ogólna, LEX/el., 2011, kom. do art. 385¹, pkt 9).

W sprawie nie budziło wątpliwości spełnianie przez kwestionowane postanowienie pierwszej i ostatniej przesłanki. Pozwany bank zawarł umowę z konsumentem, a postanowienie nie dotyczyło głównych świadczeń, a więc wypłaty kwoty kredytu oraz jego spłaty. głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia. Według treści art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jednolity Dz.U. z 2015 roku, poz.128), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Ubezpieczenie niskiego wkładu własnego jest jednym ze sposobów zabezpieczeń spłaty kredytu, a zatem stanowi świadczenie o charakterze ubocznym. Zabezpieczenie ma jedynie akcesoryjny charakter i nie jest świadczeniem niezbędnym przy ustalaniu treści umowy.

Zgromadzony materiał dowodowy nie mógł być podstawą ustalenia, że postanowienie umowne zawarte w § 3 ust. 4 umowy kredytowej zostało uzgodnione indywidualnie. Zgodnie z art. 385 § 3 k.c. nie są indywidualnie uzgodnione te postanowienia, które zostały przejęte z wzorca zaproponowanego przez kontrahenta. Reguła ta dotyczy zarówno samych postanowień wzorca, jaki i tych, które uprzednio zawarte w nim włączone zostały do treści umowy.

W sprawie niniejszej było oczywiste, że powodowie nie mieli wpływu na ustalenie treści wzorca, stworzonego przez bank na długo przed zawarciem z nimi umowy. Skarżący w swojej argumentacji prawnej miesza okoliczności istotne dla ustalenia spełnienia przesłanki indywidualnego uzgodnienia ze skutkiem związania strony treścią wzorca. Zapoznanie z treścią wzorca i zgoda na zawarcie umowy, której treść reguluje ten wzorzec, to podstawa ustalenia związania konsumenta treścią tego wzorca - stosownie do treści art. 384 k.p.c. - związany wzorem jest ten komu doręczono wzorzec przy zawarciu umowy. Samo zapoznanie się z treścią doręczonego przy zawarciu umowy wzorca nie stanowi natomiast negatywnej przesłanki abuzywności i nie ma wpływu na ocenę pozytywnych jej przesłanek. Kodeks cywilny wyklucza przyjęcie indywidualnego uzgodnienia postanowień umownych w tej sytuacji w zdaniu drugim art. 385¹ § 3 k.c.- nieuzgodnione indywidualnie są postanowienia umowne przejęte z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

Natomiast przesłanka ukształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia jego interesów z art. 385 § 1 k.c. tyczy się oceny treści wzorca, a nie sposobu jego wprowadzenia do umowy.

W doktrynie wyrażono słuszny pogląd, że do wykazania, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, nie jest nawet wystarczające wykazanie, iż w tej kwestii między stronami toczyły się jakieś negocjacje. Jeśli postanowienie umowy nie uległo zmianom w trakcie negocjacji, to przepis art. 385¹ § 3 k.c. znajdzie zastosowanie także mimo przeprowadzonych negocjacji, chyba że to przedsiębiorca wykaże, iż zaakceptowanie klauzuli przez strony było oparte na rzetelnych i wyrównanych negocjacjach (zob. M. Jagielska, Nowelizacja Kodeksu cywilnego: kontrola umów i wzorców umownych, MoP 2000, Nr 11, s. 698 i n.).

Sytuacje braku "uzgodnienia indywidualnego" dla postanowień inkorporowanych do umowy trafnie definiuje W. Popiołek (w Kodeks cywilny Komentarz do art. 1-449¹⁰. Tom I, red. prof. dr hab. Krzysztof Pietrzykowski, 2015, Wydawnictwo: C.H.Beck, Wydanie: 8) wskazując, że ma ona miejsce nie tylko wtedy, gdy konsument związany jest wzorcem z mocy art. 384 k.c., ale także wtedy, gdy doszło - za zgodą obu stron - do inkorporowania wzorca, albo niektórych jego postanowień, do treści umowy. W takiej bowiem sytuacji można mówić o "postanowieniach umowy przejętych z wzorca". Takie postanowienia wzorca, mimo odmiennego od określonego w art. 384 trybu wiązania, nadal nie są postanowieniami "uzgodnionymi indywidualnie", chyba że konsument miał na ich treść "rzeczywisty wpływ". "Rzeczywisty wpływ" konsumenta nie zachodzi, jeżeli "wpływ" ten polega na tym, że konsument dokonuje wyboru spośród alternatywnych klauzul sformułowanych przez przedsiębiorcę (por. M. Bednarek, w: System PrPryw, t. 5, 2013, s. 761; M. Jagielska, Nowelizacja Kodeksu cywilnego: kontrola umów i wzorców umownych, MoP 2000, Nr 11; M. Lemkowski, Materialna ochrona konsumenta).

W sprawie niniejszej pozwany, który był obciążony obowiązkiem wykazania, że kwestionowane postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione (art. 385¹ §3 k.c.) nie przedstawił dowodu co do tego, że ustalenie sposobu dodatkowego zabezpieczenia banku z uwagi na wartość udzielonego kredytu było przedmiotem jakichkolwiek negocjacji. Gdyby procedura zawarcia umowy kredytu mieszkaniowego w ogóle zakładała negocjacje warunków ubezpieczenia niskiego wkładu okoliczność to pozwany mógłby bez trudu wykazać to treścią dokumentów wewnętrznych regulujących zasady i sposób prowadzenia tych negocjacji oraz potwierdzających ich przebieg. Negocjacje to proces, w którym biorą udział obie strony wyrażające swoje stanowiska i propozycje, których skutkiem jest wspólne ukształtowanie ostatecznej treści porozumienia. Dla wypełnienia warunku z art. 385¹ § 3 k.c. zdanie pierwsze konieczne jest wykazanie, że konsument swoim aktywnym działaniem miał możliwość doprowadzenia do ustalenia treści postanowienia. Logika i doświadczenie życiowe wyklucza założenie, że przy formalizmie stosowany przez banki w procesie kredytowym etap negocjacji nie zostałyby w żaden sposób nieudokumentowane.

Dlatego nie niesłuszne są twierdzenia zrównujące formę i skutek uzgodnienia indywidualnego treści umowy w drodze negocjacji, z wyrażeniem zgody na przekazanie danych do przyszłej umowy z osobą trzecią i zgody na zawarcie umowy na warunkach wskazanych we wzorze doręczonym przy jej zawarciu, nawet potwierdzonej pisemną akceptacją zaproponowanych przez bank warunków.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że sporne postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, gdyż powód nie miał rzeczywistego wpływu na treść postanowień w zakresie warunków obciążenia go kosztami ubezpieczenia niskiego wkładu, przy wyrażeniu zgody na objęcie kredytu tym ubezpieczeniem. Zgoda na przyjęcie zaproponowanych przez bank postanowień warunkowała pozytywną weryfikację wniosku o udzielenie kredytu. Wskazywana przez apelującego ewentualna świadomość powodów odnośnie do warunków ubezpieczenia niskiego wkładu nie wpływa na ustalenie, że postanowienie umowne dotyczące kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu nie było z kredytobiorcami indywidualnie uzgadniane.

W sprawie niniejszej o abuzywności postanowienia umownego decydowała jego treść - a nie sposób inkorporowania treści wzorca do umowy - dlatego zasadniczym była ocena ukształtowania w nim praw i obowiązków konsumenta.

Przy ocenie tej zasadnym było odniesienie się do rozważań dokonanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 24 sierpnia 2012 r. (sygn. akt XVII AmC 2600/11) dotyczącym postanowień wzorca umownego o tożsamej treści. Zatem w sprawie niniejszym należało mieć na względzie

oceną zaskarżonego wzorca dokonaną przez sąd ochrony konsumentów i konkurencji, choć wydane przez niego rozstrzygnięcie nie wykluczało przeprowadzenia jego indywidualnej kontroli.

Wprowadzenie art. 385¹ § 1 k.c. jest konsekwencją implementacji art. 3 dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz.WE L Nr 95 z 21.4.1993 r., s. 29). Artykuł 385¹ § 1 k.c. wprowadza dwie przesłanki uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone z uwagi na treść postanowienia: sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia interesów konsumenta, które muszą być spełnione łącznie. Ich wykładnia powinna uwzględniać interpretację stosownych przesłanek abuzywności na gruncie dyrektywy 93/13 (dobrej wiary w znaczeniu obiektywnym oraz znaczącej nierównowagi praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta), dokonywaną w oparciu o wskazania zawarte w samej dyrektywie (zob. w szczególności akapit 16 preambuły oraz art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13) oraz orzecznictwo ETS.

Postępowanie sprzeczne z dobrymi obyczajami oznacza takie postępowanie, które jest pozbawione szacunku dla kontrahenta, jest niełojalne, prowadzi do naruszenia stanu równowagi kontraktowej pomiędzy stronami (por. M. Bednarek, w: System PrPryw, t. 5, 2013, s. 767). Dlatego słusznym jest pogląd, że w kontekście niedozwolonych klauzul umownych najczęściej sprzeczność z dobrymi obyczajami będzie występować w sytuacji, gdy dane postanowienie umowne narusza stan równowagi kontraktowej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem (tak Sikorski/Ruchała Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1-449¹¹, red. prof. dr hab. Maciej Gutowski, 2016, C.H.Beck Wydanie 1).

Naruszenie interesów konsumentów może dotyczyć interesów o różnym charakterze, choć zwykle będą to interesy o charakterze ekonomicznym. (por. M. Bednarek, w: System PrPryw, t. 5, 2013, s. 768). Naruszenie interesów powinno mieć charakter rażący, co ma miejsce wówczas gdy postanowienie umowne w sposób znaczący odbiega od uczciwego sposobu ukształtowania praw i obowiązków stron umowy.

Dla oceny, czy doszło do rażącego naruszenia interesów konsumenta, należy zbadać w jakim zakresie zawarta umowa stawia konsumenta w mniej korzystnej sytuacji. Z kolei ustalenie czy zachodzi sprzeczność z dobrymi obyczajami (naruszenie "dobrej wiary" w znaczeniu obiektywnym stosownie do dyrektywy 93/13) istotne jest czy przedsiębiorca traktujący konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument zgodziłby się na sporne postanowienie wzorca w drodze negocjacji indywidualnych (wyr. ETS z 14.3.2013 r. w sprawie C-415/11, Aziz, pkt 68 i 69, powołany za P. Mikłaszewicz, Kodeks cywilny. Komentarz, red. dr Konrad Osajda, 2015, C.H.Beck, Wydanie 13). Sprzeczne z dobrymi obyczajami są zatem takie działania, które zmierzają do ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron [tak M. Śmigiel, Wzorce umów; I. Wesołowska, Niedozwolone postanowienia umowne, w: Standardy wspólnotowe w polskim prawie ochrony konsumenta, red. C.Banasieński, Warszawa 2004, s. 180.)

Wzorzec umowny oceniany w sprawie niniejszej kształtował obowiązki powodów w sposób niezgodny z zasadą równorzędności stron i jednocześnie został wprowadzony do umowy w takich okolicznościach, że konsument w chwili podpisania umowy nie miał możliwości ocenić jego ekonomicznych skutków. Konsument ponosił cały ciężar ekonomiczny zawarcia umowy ubezpieczenia, choć kontrahent nie przedstawił mu ani warunków opłacanej ochrony ubezpieczeniowej, ani skutków wypłaty świadczenia z ubezpieczenia dla kredytobiorcy.

Jak trafnie podniesiono w uzasadnieniu powoływanego już wyroku z dnia 24 sierpnia 2012 r (sygn. akt XVII AmC 2600/11) zapisy nakładające na konsumentów obowiązek ponoszenia kosztów umowy ubezpieczenia w sytuacji, w której nie są oni ani stroną tej umowy ani uposażonymi z tytułu przedmiotowego ubezpieczenia, nie mogą zostać uznane za wiążące. Dalszą przyczyną stwierdzenia abuzywności przy abstrakcyjnej kontroli wzorca było ustalenie, że w jego treści nie zdefiniowano pojęć umożliwiających wyliczenie wysokości świadczenia obciążającego klienta. Nadto wzorzec nie zawiera postanowień wskazujących jakie inne zdarzenie poza całkowitą spłatą kredytu będzie powodować zakończenie okresu ubezpieczenia.

Sąd Okręgowy podziela w całości powyższą ocenę. Również zdaniem Sądu Okręgowego zakwestionowane postanowienie umowne jest abuzywne z uwagi na jego treść. Obowiązki i uprawnienia stron przy realizacji

zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu własnego zostały ukształtowane w taki sposób, że cały ekonomiczny ciężar uzyskania i realizacji tego zabezpieczenia ponosi konsument. Treść postanowienia wykluczała ekwiwalentność świadczeń stron przy realizacji przyjętego zabezpieczenia. Nie jest uczciwym sposobem ukształtowania praw i obowiązków stron umowy narzucenie kredytobiorcy obowiązku poniesienia całości kosztów zabezpieczenia wykonania przez niego umowy w sytuacji gdy w ekonomicznym interesie obu stron jest pozyskanie i utrzymanie zabezpieczenia gwarantującego zawarcie i wykonanie umowy kredytu. Poniesienie całości kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu przez konsumenta stawiała go w oczywiście niekorzystnej sytuacji, więc nie mogło być wątpliwości, co do rażącego charakteru naruszenia jego interesów.

Bank traktujący konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny nie mógłby się zakładać, iż konsument zgodził się na sporne postanowienie wzorca w drodze negocjacji prowadzonych na warunkach zapewniających mu realny wpływ na treść wzorca. Racjonalnie działający podmiot prowadzący negocjacje w warunkach zapewniających równowagę stron, nie zgodziłby się na poniesienie całości kosztów ubezpieczenia ryzyka działalności drugiej strony, bez jakiegokolwiek zmniejszenia swoich obowiązków lub uzyskania dodatkowych uprawnień.

Naruszeniem dobrych obyczajów było już samo zaniechanie niezapoznania kredytobiorcy ze skutkami zawarcia umowy ubezpieczenia, którą w całości finansował. Brak wiedzy na temat warunków ochrony udzielanej bankowi był szczególnie istotny w kontekście skutków wystąpienia przez ubezpieczyciela z roszczeniem zwrotnym w stosunku do kredytobiorcy w razie realizacji obowiązków z ubezpieczenia. Jedynym beneficjentem ubezpieczenia pozostawał pozwany, który jako ubezpieczony uzyskał pewne, łatwe i szybkie w realizacji zabezpieczenie płatności kredytu w sytuacji niewypłacalności powoda.

Dlatego w ocenie Sądu Okręgowego postanowienie umowne nakładające na powoda obowiązek opłacenia całości składki ubezpieczenia niskiego wkładu było postanowieniem zarówno sprzecznym z dobrymi obyczajami jak i rażąco naruszającym interesy konsumenta. Sąd nie podzielił natomiast argumentacji pozwanego według, której korzyścią konsumenta z zawarcia nieekwiwalentnej umowy ubezpieczenia niskiego wkładu był sam fakt zawarcia umowy kredytowej. Takiego twierdzenie nie można przede wszystkim pogodzić z ustawowym obowiązkiem kształtowania stosunków umownych bez niedozwolonych postanowień z konsumentem. Bank jako silniejsza strona stosunku umownego nie może ukształtować warunków udzielenia kredytu w sposób naruszający zasady z art. 385¹k.c. z powołaniem się na konieczność zabezpieczenia ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy nie kwestionuje samej dopuszczalności i skuteczności korzystania z ubezpieczenia niskiego wkładu jako formy zabezpieczenia spełnienia części świadczenia z umowy kredytu, ale uznaje za abuzywne co do treści, te postanowienia umowy, według których koszty zabezpieczenia ponosi w całości konsument. Bank wprawdzie obszernie uzasadniał, dlaczego z punktu widzenia jego interesów w ramach zasad prowadzonej działalności gospodarczej zasadne jest ubezpieczanie tzw. „kredytów z niskim wkładem własnym”, jednak w żaden sposób nie wykazał powodów obciążania kosztami z tego zabezpieczenia klientów banku, którzy nie korzystają z żadnej ochrony w ramach tego zabezpieczenia. Ukształtowanie tego rodzaju zabezpieczenia na koszt kredytobiorcy nie wiązało się z uzyskaniem przez niego tańszego kredytu, choćby w zabezpieczonej ubezpieczeniem części.

W ocenie Sądu Okręgowego o ekwiwalentność świadczenia przy korzystaniu z tego rodzaju zabezpieczenia można byłoby mówić tylko wówczas, gdyby poniesienie kosztów ubezpieczenia skutkowało dla kredytobiorcy uzyskaniem niższego oprocentowania kredytu, co najmniej w zabezpieczonej części, albo gdyby w kosztach uzyskania zabezpieczenia partycypowałby również Bank. W sytuacji gdy Bank nie uczestniczy w kosztach ubezpieczenia kredytu, przerzuca koszty prowadzenia swej działalności na swego klienta, który w całości finansuje uzyskanie przez bank zabezpieczenia. Postanowienia umowne ustalające taki rozkład ciężaru kosztów zabezpieczenia warunkującego tak uzyskanie jak i udzielenie kredytu, jest postanowieniem zarówno sprzecznym z dobrymi obyczajami (nieotraktującym konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny) jak i rażąco naruszającym jego interesy (kształtującym stosunki zobowiązaniowe niezgodnie z zasadą równorzędności stron).

Dla ustalenia abuzywności omawianego postanowienia z uwagi na treść nie mają żadnego znaczenia ustalone w sprawie niniejszej okoliczności zawarcia umowy. Jak to już wyżej zostało wyjaśnione, sposób zawarcia umowy może być istotny przy badaniu przesłanki indywidualnego uzgodnienia, a nie przy badaniu przesłanek abuzywności z uwagi na treść postanowienia. Niezrozumiałym jest stanowisko Banku według którego wyrażenie zgody na zawarcie umowy z postanowieniami niedozwolonymi z uwagi na treść miałyby wyłączać możliwość ustalenia ich abuzywności. Wyrażenie przez konsumenta zgody na zawarcie umowy o określonej treści nie jest negatywną przesłanką ustalenia niezwiązania postanowieniami nieuzgodnionymi indywidualnie kształtującymi prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, oraz rażąco naruszającymi jego interesy. Oczywistym jest, że skoro doszło do zawarcia umowy o określonej treści i związania wzorcem ustalonym przez bank, to konsument musiał wyrazić zgodę na zawarcie umowy i uzyskać wiedzę o treści wzorca w sposób umożliwiającym ustalenie go tym wzorcem (art. 384 k.c.). Bezprzedmiotowym byłoby badanie przesłanek abuzywności postanowienia dla inkorporowania którego do umowy konsument nie wyraził zgody, bo w tej sytuacji nie doszłoby w ogóle do zawarcia umowy jako zgodnego oświadczenia stron i związania stron postanowieniami wzorca.

Dlatego nie miały znaczenia przy badaniu trzeciej przesłanki abuzywności – z uwagi na treść wzorca - okoliczności dotyczące sposobu zapoznania konsumenta z treścią wzorca, motywy jakim kierował się konsument wyrażając zgodę na przyjęcie tego rodzaju zabezpieczenia, to czy jego sytuacja ekonomiczna dawała możliwość poniesienia kosztów inwestycji w części z własnych środków czy nie. Jak jeszcze raz podkreślić należy - strony mogły ukształtować stosunek umowny przy wykorzystaniu tej formy zabezpieczenia, ale tylko przy zachowaniu zasady ekwiwalentności rozkładu ciężaru kosztów jego poniesienia, lub w sytuacji gdy skutek obciążenia tymi kosztami w całości konsumenta były rezultatem negocjacji prowadzonych na warunkach zapewniających klientowi realny wpływ na treść wzorca. Jak już wyżej zostało wyjaśnione, możliwość zapoznania się z treścią umowy kredytu oraz regulaminem, którego postanowienia inkorporowano nie oznacza, że zostały z konsumentem uzgodnione indywidualnie.

Zarzut apelacji wskazujący na naruszenie przez Sąd Rejonowy art. 6 k.c. jest również chybiony. Ustalenie, że treść § 3 ust. 4 umowy kredytu w zakresie objęcia części kredytu ochrona ubezpieczeniową z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu rażąco narusza jego interes i jest sprzeczny z dobrymi obyczajami wiązało się z oceną prawną a nie ustaleniami stanu faktycznego. Ustalenia dotyczące sposobu zawarcia umowy były istotne tylko przy ocenie przesłanki indywidualnego uzgodnienia. W tym przedmiocie ciężar dowodu spoczywał na pozwanym (art. 385¹ § 4 k.c.), który nie przedstawił żadnego dowodu na okoliczność prowadzenia negocjacji na warunkach dających konsumentowi realną możliwość kształtowania treści postanowień dotyczących ponoszenia kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu. Takim dowodem nie byłoby wnioskowane przesłuchanie powodów, ponieważ tezy dowodowe formułowane we wnioskach dowodowych zgłoszonych w tym zakresie przez obie strony nie dotyczyły kwestii indywidualnego uzgodnienia. Z tych względów Sąd Okręgowy podobnie jak Sąd Rejonowy oddalił ponowiony w tym zakresie wniosek pozwanego.

W świetle powyższych ustaleń, Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd I instancji zasadnie ocenił, iż dochodzona pozwem kwota stanowiła świadczenie nienależne, w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. albowiem wskutek uznania postanowienia § 3 ust. 4 umowy kredytowej za klauzulę abuzywną doszło do upadku podstawy do pobrania składek tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. (postanowienie nie wiązało konsumenta), a tym samym spełniły się przesłanki uzasadniające dokonanie zwrotu przez bank nienależnie uzyskanej kwoty. Strona pozwana uzyskała korzyść majątkową poprzez obciążenie powoda kosztami zawarcia przez siebie z ubezpieczycielem generalnej umowy ubezpieczenia niskiego wkładu w kredytach i pożyczkach hipotecznych i wzbogaciła się o pobrane od powoda kwoty z tytułu kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu. Zatem, w zakresie tych kosztów, świadczenie spełnione przez powodów na rzecz pozwanego banku stanowiło świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c.

Prawidłowo zatem zasądził Sąd Rejonowy od strony pozwanej na rzecz powoda dochodzoną przez niego kwotę, przy czym należy zauważyć, iż jej wysokość i sposób wyliczenia nie były w apelacji kwestionowane.

W konsekwencji apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna, o czym orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c. w punkcie I wyroku.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy oparł na treści art. 98 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. O wysokości wynagrodzenia pełnomocnika orzeczono w oparciu o przepis § 13 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie, zważywszy na treść rozstrzygnięcia wydanego w sprawie.

Sędzia SR (del.) Miłosz Konieczny Sędzia SO Ewa Cylc Sędzia SO Robert Zegadło